

BARN- OCH GRUNDSKOLENÄMNDEN
Benny Byström

Fördjupad kartläggning av uppföljning av strukturbidrag mot grundskola och förskoleklass

Bakgrund

I skollagen 2 kap. 8a § står att *kommuner ska fördela resurser till utbildning inom skolväsendet efter barnens och elevernas olika förutsättningar och behov.*

Socioekonomisk fördelning bygger på att elevers socioekonomiska bakgrund samvarierar med sannolikheten för att eleverna uppnår målen och syftar till att kompensera för skillnader i elevernas förutsättningar. Täby kommun fördelar en del av de resurser som ges till skolorna utifrån tre socioekonomiska faktorer (vårdnadshavares utbildningsnivå, elevens tid i Sverige och eventuellt försörjningsstöd till hushållet).

I Täby kommun saknas idag en strukturerad modell för uppföljning av effekterna av det så kallade strukturbidraget. Denna utredning syftar till att kort beskriva nuläget avseende uppföljningen samt komma med övergripande förslag på principer för hur uppföljningen framöver ska se ut.

Strukturbidrag

Täby kommuns resursfördelningsmodell består av ett strukturbidrag. Strukturbidraget infördes hösten 2015 och betalas ut till cirka 50 procent av de fristående och kommunala grundskolorna med störst andel elever som riskerar att inte nå målen. Bidraget betalas endast ut till skolor som har fler än 15 elever. Strukturbidraget utgör cirka 1 procent av volymbudgeten för åren 2015-2017, vilket motsvarar 4,3 mnkr (2015), 9,0 mnkr (2016) och 9,6 mnkr (prognos 2017).

I tabellen nedan redovisas strukturbidrag för åren 2015-2017. Underlaget baseras på elevstatistik från SCB.

Strukturbidrag per skola (årsbelopp per elev)	2017	2016	2015
<i>Fristående skolor*</i>			
Byängsskolan	1 617	2 222	2 201
Gribbylundskolan - Täby friskola	1 977	2 155	2 065
Hägernäs Strandskolan	3 875		
Hägernässkolan - Täby Friskola	1 211	2 020	2 519
Kunskapsskolan i Täby	1 336	1 616	
Lilla Gribbylund - Täby friskola	2 703	2 155	2 857
NTM - Nya Tidens Montessoriskola	1 735	1 683	1 936
British International School Stockholm	13 777	3 367	1 965
Tyska skolan	3 229		
Viktor Rydbergs Samskola	1 685	1 616	
<i>Kommunala skolor</i>			
Brinkskolan	1 331		
Drakskeppsskolan	2 611	1 842	2 342
Kyrkskolan	1 359		1 606
Löttingelundsskolan	1 283	1 652	1 892
Norskolan	1 225	1 525	2 162
Näsbydalskolan	1 798	1 842	1 989
Näsbyparksskolan	2 274	1 779	2 095
Slottsparksskolan	1 515		
Vallatorpsskolan	2 224	1 779	2 048
Ytterbyskolan	1 783	1 652	1 814

* Beloppen för de fristående skolorna är inklusive moms-kompensation på 6 %.

På grund av förändrad modell för framtagande av underlag till strukturbidraget fattades nytt nämndbeslut om utbetalning av strukturbidrag för vårterminen 2016.

Sannolikt kan flera metoder användas för att följa upp strukturbidragets eventuella effekter på elevernas kunskapsutveckling. Flera invändningar går att ha avseende jämförelser av elevernas kunskapsnivåer utifrån betyg innan och efter införandet av strukturbidrag. För det första utgör strukturbidraget för åren 2015-2017 ca en procent av den totala volymbudgeten per år vilket får anses vara en förhållandevis liten del. För det andra visar forskning att det finns stora svårigheter med att isolera effekter av enskilda insatser i relation till kunskapsresultat.

Uppföljningsmodeller - andra kommuner

Ingen av de åtta kommuner som kontaktats i kartläggningen anger att de har en uppföljningsmodell som synliggör strukturbidragets eventuella effekter på elevernas kunskapsnivåer. En sammanställning visas i tabellen nedan.

Kommun	Kriterier för erhållandet av strukturbidrag	Andel av kommunens grundskolor som erhåller strukturbidraget	Implementering och uppföljning	Utvärdering av effekter på kunskapsresultat har genomförts?
Vallentuna	SALSA-modellen ¹ från SCB	Samtliga	Modell implementerades 2015, ingen uppföljning ännu.	Nej
Nacka	Vårdnadshavares utbildningsnivå	Samtliga	Regelbunden uppföljning genom resultatdialoger	Ja, men effekter svåra att urskilja
Sigtuna	SALSA-modellen från SCB	Samtliga	Årligen genom salsamodellen	Nej
Ekerö	<ul style="list-style-type: none"> Tid i Sverige Vissa geografiska delar 	iu	iu	iu
Lidingö	<ul style="list-style-type: none"> Vårdnadshavares utbildningsbakgrund Förekomsten av försörjningsstöd i elevens familj 	Samtliga	Modell implementerades i januari 2017	Nej
Stockholm	<ul style="list-style-type: none"> Tid i Sverige Vårdnadshavares utbildningsnivå Ekonomiskt bistånd Elevens boendemiljö (en, 	Samtliga	Modell implementerades 2013	Ja, men effekter svåra att urskilja

¹ SALSA är en statistisk modell som jämför skolors betygsresultat. SALSA tar hänsyn till bakgrundsfaktorer som föräldrars utbildningsnivå, nyinvandrade elever alternativt tillsammans med elever som har okänd bakgrund och fördelningen pojkar/flickor i skolorna

	två eller ingen vårdnadshavare)			
Sollentuna	<ul style="list-style-type: none"> • Kön • Tid i Sverige (tre nivåer) • Vårdnadshavares utbildningsnivå • Ekonomiskt bistånd • Familjesituation 	Samtliga	Ny modell implementerades 2013	Nej
Vaxholm	Strukturbidrag delas inte ut.			

I de åtta kommuner som har undersökts använder flera av dem kriterier i form av föräldrars utbildningsnivå, tid i Sverige, kön och försörjningsstöd som grund för bidraget. I de flesta kommuner erhåller samtliga grundskolor någon del av bidraget. Flera av kommunerna har infört sin modell relativt nära i tid och har ännu inte en tillräckligt utvecklad uppföljning strukturbidragets eventuella kompensatoriska effekter. Nacka och Stockholm är de av de tillfrågade kommunerna som har gjort den mest långtgående uppföljningen. De har använt sig av strukturerade intervjuer respektive intervjuer och regressionsanalyser men heller inte utifrån dessa har slutsatser av strukturbidragets effekter på elevernas kunskapsnivåer kunnat dras.

Det finns äldre forskning som visar på att resursfördelning som bygger på socioekonomiska faktorer kan ha kompensatoriska effekter i form av förbättrade kunskapsresultat. Bland annat finns en studie från slutet av 90-talet som genomfördes i skolor i två socioekonomiskt svaga stadsdelar i London² som pekar på den slutsatsen. Framgången döptes till Londoneffekten.

Den dominerande slutsatsen inom forskningen på området var fram till 90-talet att det inte finns ett samband mellan ekonomiska resurser och kunskapsresultat. Under det senaste decenniet har många av de tidigare slutsatserna ifrågasatts och flera forskare pekar på att det finns ett samband³. Den samlade uppfattningen är emellertid att de många studier som gjorts på området alla innehåller olika metodproblem varför det är svårt att säkerställa eventuella samband.

I ett försök att på andra sätt följa upp strukturbidragets eventuella effekter på kunskapsresultaten har jämförelse utifrån den s.k. SALSA-modellen genomförts.

² Ladd, Helen F. och Fiske, Edward B. (2016). Educational success in two Inner London boroughs: Lesson for the U.S., Brown Center on Education Policy, February 2016.

³ <http://hundochkatter.se/special/Kurslitteratur/ekonomiska%20resurser.pdf>

SALSA-modellen

SALSA är en statistisk modell som jämför skolors betygsresultat i årskurs 9. Modellen tar hänsyn till bakgrundsfaktorer i form av föräldrars utbildningsnivå, tid i Sverige alternativt tillsammans med elever som har okänd bakgrund samt fördelningen pojkar/flickor. Modellens beräkningsgrund bygger på snittbetyget för rikets skolor. I modellen ingår inte personer med tillfälliga personnummer.

Nedanstående tabell visar fördelade strukturbidrag tillsammans med skolors kunskapsresultat utifrån SALSA-modellen. Urvalet av skolor är baserat på de skolor som erhållit strukturbidraget för samtliga år under perioden 2015-2017.

Strukturbidrag per skola (årsbelopp per elev)	2017	2016	2015	2014
Byängsskolan	1 617	2 222	2 201	-
Näsbydalskolan	1 798	1 842	1 989	-
Näsbyparksskolan	2 274	1 779	2 095	-
Vallatorpsskolan	2 224	1 779	2 048	-
<i>Andel A-E i alla ämnen</i>				
Byängsskolan		12	12	10
Näsbydalskolan	-8		2	2
Näsbyparksskolan	0		0	0
Vallatorpsskolan	-6		7	5
<i>Genomsnittligt meritvärde</i>				
Byängsskolan		12	19	8
Näsbydalskolan	-8		-1	7
Näsbyparksskolan	1		-6	7
Vallatorpsskolan	-7		-3	-7

I tabellen ovan innebär grön färg att skolan uppnått ett värde om minst tre enheter bättre än det modellberäknade. Röd färg innebär att skolan presterat minst tre enheter sämre än det modellberäknade och gul färg motsvarar ett värde däremellan (-2/+2). För andel A-E i alla ämnen anges ökning/minskning i procentenheter. För genomsnittligt meritvärde anges ökning/minskning i faktiska tal. För 2014 rapporteras inga belopp då modellen ännu inte hade införts. Elevsammansättningen för respektive skola år 2014 är likvärdig med övriga redovisade år.

Utifrån tabellen går det inte att se ett entydigt mönster. Byängsskolan presterar bättre än det modellberäknade värdet för båda kunskapsmått två år i följd och klart bättre än 2014, Näsbyarksskolan uppnår ett likadant värde som det förväntade avseende andel A-E i alla ämnen och i jämförelse med 2014 men för genomsnittligt betyg presterar skolan sämre än det förväntade värdet och sämre än 2014. De två övriga skolorna presterar bättre 2015 än 2014 men sämre eller på samma nivå 2016.

Utifrån det statistiska underlaget går det inte att dra slutsatsen att strukturbidraget har bidragit till förbättrade kunskapsresultat.

Med utgångspunkt från de tillfrågade kommunernas input och metodstödet för SALSA-modellen framgår att det krävs en allsidig analys av hur den enskilda skolan presterar för att kunna klargöra effekterna av bidraget. Faktorer som organisering, kompetens och kollegiala samarbeten är viktiga förutsättningar för en fungerande verksamhet.

Täby kommun kommer fortsätta att följa upp kunskapsresultaten med särskilt fokus på strukturbidraget för att iaktta eventuella effekter. Ett riktat återrapporteringskrav avseende strukturbidragets användning införs inför 2018.